

zal men vooral  
ding toch ook  
rikkelt tot ver-

van gemaakt,  
christendom te  
villen niet be-  
eren vrij laten,  
len.

onze belijdenis  
vreezen. Ge-  
Gods Woord?  
chap het pro-  
cht, noch door  
het geschied-  
ing afhang van  
ten de dubbele  
erzetten, maar  
de hand des  
ok gerust aan

is principieel

En ook onze  
eukelaar noemt  
Ds D. Bakker,  
leze zijn voor-

ipieel redene-  
ezen. Deze be-  
uit het stand-  
ieu, maar ook  
ten wij, omdat  
fers van onze

ldus: „Telkens  
van Nederland  
zen is, dat de  
aan een kind,  
daarom onder  
nu eens voor,  
et, dat zijn pu-  
bearbeiding ge-  
pastoor, een  
predikant. Wat  
roogd niet zeer  
oogd? En zou  
p zijn? Welna,  
de volken van  
waarlijk geen  
v. de roomsche  
nconcurrentie en  
iden“.

nschen beoor-  
wel vast, dat  
een ramp zou  
s. Dit behoeft

legen te doen?  
eping? Mogen  
t een zending  
wij het dus  
eerde zending  
o een roomsch  
rengen? Wan-  
ondigheid der  
len, hoe lang  
het roomsche  
len? moet de  
bbete zending

t zeldzaam in  
R. R. zende-  
woordig hebbe-  
d gedeelte van  
ekend is, werd  
bruik gemaakt

if, als men in  
ing recht heb-  
t toestemming  
eformeerd let-  
geroformeerde  
maand terrein

it artikel in de  
rouden, en om  
el bevordere  
let. Wij schre-  
ad, en komte  
en zendings-  
ijn, dan zal de  
ervan gemaakt  
gen. Principieel  
k de regering  
ijzigd art 123

ponnen in be-  
enkels bepa-  
h maakt deze  
vraagt terecht  
an onze regre-  
opende? Maar  
rd zijn. Maar  
kan en mag  
el de dubbele  
op grond van

ommondigheid der inlanders, aan een zending ver-  
bieden te gaan arbeiden op een terrein, waar  
reeds een andere zending werkt?

Het schijnt ons toe, dat het zoeken van een weg,  
waarin ons principieel bezwaar tegen het oude  
art. 123 wordt weggenomen en het maken van een  
begaling ter wering van dubbele zending, zoo iets  
van het zoeken naar de quadratuur van den cirkel  
beteekent.

Wij treuren er niet om, dat de Volksraad in Indië  
zich tegen het nieuwe art. 123 verklaard heeft;  
het heeft al heel weinig goeds, en nam het kwaad  
volstrekt niet weg. Wij moeten iets anders en  
beters hebben.

Vroeger gaven wij als onze meening te kennen,  
dat het wellicht overweging zou verdienen, om  
aan een zending, die op eens anders terrein ging  
werken, geen subsidie te verleenen. Het zou zelfs  
mogelijk zijn misschien, om geheel te verbieden  
aan hospitaal- en schooldiensten zich te wijden, zoo  
in deze beide diensten door de reeds aanwezige  
zending werd gezorgd. Maar om een verbodsbepa-  
ling te maken voor het prediken ook, schijnt ons  
in strijd met onze protestantische beginselen, of  
wilt ge, met het Woord des Heeren zelf.

Doch volkomen gaan wij met Ds Breukelaar ac-  
koord, als hij opmerkt: „Het komt ons voor, dat  
de zending wel recht heeft in deze zaak te worden  
gehoord“.

Indien de regering dit verzuimd heeft (wij dach-  
ten anders, dat zij met de zendingscorporaties  
overleg gepleegd had), dan herstelle zij spoedig  
haar verzuim, en trachte te komen met een an-  
deren en beteren uitweg.

Zoo blijven als het tot dusver was mag niet,  
en het nieuwe art. 123 deugt evenmin.

Ook ware het goed, dat de „Commissie van ad-  
vies“, waarop ons land hogen kan, zich eens over  
deze zaak beraadde. Want het zal toch noodzakelijk  
zijn, dat de regering een eenparig advies van de  
zijde der zending ontvangt. Laat Ds Breukelaar het  
initiatief nemen en zich in verbinding stellen met  
„Oegstgeest“.

J. D. W.

## PERS-SCHOUW.

### Joodsch denken.

In een van zijn altijd interessante brieven schrijft  
Ds Velders, missionair-predikant voor de zending onder  
de Joden:

Geestelijk besef, dat ontbreekt den joden. Het  
besit van de wet, van de Thourouh, is het hoogste  
wat zij denken kunnen. Mousjée Rabbeinoc (Mozes  
onze leeraar) heeft de wet gegeven; de wet van  
den Eeuwige. Aan ons joden, want wij alleen waren  
het waard. Geen enkel volk was goed genoeg voor  
die hemelsche gave, maar het volk van Israël werd  
waardig gekend om dien schat te ontvangen. En  
met dien schat is ons volk, zoo redeneert de  
Jood, heel voorzichtig omgegaan. Het was zoo'n  
aanzigtelijk bezit. Een heilighoudend is er lang-  
zamerhand om gemaakt. Dat hebben de geleerde  
Joden zelf gedaan. Knappe mannen. Een onver-  
vaardig foudraal, want het is na eeuwen pas gereed  
gekomen, in nu is het zoo dik, zoo sterk, dat wij  
een enkel maal de Thourouh wel zien, maar het  
weesels van het foudraal is toch eigenlijk zoo mooi,  
dat wij daarna wel genoeg hebben. De Talmud,  
het fin gesponnen weesels om de Thourouh, naar  
men zegt, in overeenstemming met de Thourouh,  
is zoo mooi en zoo geheel pasklaar voor het  
menschelek leven, dat wij de Thourouh, als mo-  
nument, natuurlijk het hoogst achten, maar voor  
dagelijks gebruik verkiezen wij den Talmud. De  
Thourouh is heilig. Zeker. Een onzinnige verklaring  
van Friedrich Delitzsch schaaft ons geloof in de  
echtheid van de Thourouh niet. En wij vinden  
het zeer aangenaam, dat een onzer opperrabbijn-  
en, die een blad uitgeeft voor de intellectuele  
Joden, onderzoeken gaat of christenen met het  
oordeel van dien Duitschen geleerde het eens zijn.  
Stel je voor. Hoe komt het iemand in zijn ge-  
dachten en dan nog wel in de rijke gedachten  
van een opperrabbijn, om aan niet-Joden mede-  
zeggenschap te geven over de autoriteit van de  
Thourouh en Hasjeim Jisborach als in een rechts-  
geding te betrekken.

De kisse lakkewoud sidert op z'n grondzulen  
om het dwaas geloe van dien opperrabbijn. Dat  
is om te lachen! Wat geeft het nu of de gojiem  
een nul of een den aan de Thourouh geven.  
Onze Thourouh is Thourouh hakkedoesjo en daar-  
mede uit. Wie maakt daar mesjoggaas over? Schan-  
de, dat een geleerd blad, onder redactie van den  
geleerden opperrabbijn het waagt....

Er zijn wel joden, die de 5 boeken van Mozes  
uit hun hoofd kennen, maar toch Gods wet niet  
verstaan. Dat zij de heilighouding en onaanvechtbare  
autoriteit van het O. T. op den voorgrond plaatsen,  
is prijzenswaard, maar dat zij aan die Heilige  
Schrift een nitlegging geven, waardoor Gods Woord  
een pantser om hen in plaats van een oordeel  
in hen wordt, dat is een bewijs, dat zij geen  
geestelijke menschen zijn. De kracht van Gods  
getuigenis komt juist hierin uit, dat wij de oneven-  
wichtigheid in ons met de wet, ontdekken. De  
heilighouding van den Eeuwige dringt ons aan met  
een; zijt heilig. En dat kunnen wij niet, omdat  
wij het niet zijn. De door God gesichte heilighouding  
moet gegeven worden door Messias. Die  
de wet volbracht heeft.

Moge de mooie arbeid van Ds Velders en zijn collega,  
Ds v. Nea, die beiden zoo volhardend werken, ook

door de publicaties in de pers den steun en de be-  
langstelling zien groeien, waarop hij bij beiden recht  
heeft.

## Vragenbus.

Is het op grond van 2 Joh. 10 en 11 verboden om  
een modern predikant logies te verleenen?

O. I. niet, want het gaat op die plaats om heel iets  
anders. Er waren in dien eersten tijd vele rondtrekkende  
predikers, gelijk Paulus en ook andere apostelen. Loge-  
menten bestonden er niet. Om in een gemeente te  
kunnen arbeiden moest dus aan een reizend prediker  
huisvesting worden verleend. Dat was het begin van  
den arbeid in een bepaald kring. Nu wordt in  
2 Joh. 10 en 11 verboden om zulke huisvesting te  
verleenen aan dwaalleers. Want dat zou betekenen  
het bevorderen van hun arbeid.

In onzen tijd, zoo volgt daaruit, is het dus ongeoor-  
loofd, een modern predikant in de gelegenheid te stellen,  
zijn ongeloofspropaganda voort te zetten. Men mag hem  
niet een kerkgebouw afstaan, zijn werk niet geldelijk  
steunen, niet een comité vormen, dat hem laat op-  
treeden, enz.

Met de gewone burgerlijke huisvesting heeft deze  
plaats niets te maken. Integendeel, plaatsen als Gal. 6: 10  
leeren ons uitdrukkelijk, ook ongeloovigen vriendelijk  
te behandelen.

De vraag wordt gedaan, hoe het komt, dat de anti-  
oorlogsbeweging bijna geheel in moderne handen is.

Wij zouden willen opmerken, dat dit slechts tot op  
zekere hoogte waar is. Men behoeft den naam van  
Mr V. H. Rutgers slechts te noemen om zich te her-  
inneren, dat ook onzerzijds aan de beweging voor den  
vrede krachtig is deelgenomen. En wie veel bladen  
leest, die van onze zijde worden uitgegeven, die kan  
weten, dat op het belang van den Volkenbond en wat  
daarmee samenhangt, ook van Gereformeerde zijde her-  
haaldelijk is gewezen.

Wel valt niet te ontkennen, dat aan de vredesbeweging  
in haar tegenwoordigen vorm door de Gereformeerden  
niet al te hard wordt meegewerkt. En dat is niet te  
verwonderen. Want achter de beweging vóór den vrede  
verschuilt zich herhaaldelijk propaganda voor socia-  
lisme of communisme. Dat maakt onze menschen voor-  
zichtig: ze zijn bang, gebracht te worden op wegen,  
waar ze niet willen zijn en tot middelen, die door God  
worden verboden. Indien dit element ontbrak in de  
vredesbeweging, zou het ongetwijfeld heel anders zijn.

Waar is ook, dat geen Christen verwacht, dat door  
een vredesbeweging alle oorlog verdwijnen zal. Natuur-  
lijk doet dat de geloovigen minder enthousiast zijn.  
Hetgeen ook al weer daarmee samenhangt, dat alle  
hoop op den Volkenbond, op menschen en menscheleke  
middelen wordt gesteld.

Eigenlijk zouden we ook moeten komen tot een eigen  
beweging voor den vrede. Maar die is aan de andere  
zijde om praktische en om theoretische redenen vrijwel  
overbodig. Om praktische redenen, wijl de orthodoxe  
Christenen feitelijk geenerlei invloed kunnen oefenen  
op den gang van zaken. En om theoretische, wijl de  
zuivere verkondiging van het Evangelie vanzelf leidt  
tot het bevorderen van den vrede. Het Christendom  
heeft zeer veel voor den vrede gedaan. De gedachte,  
dat alle menschen zijn naasten zijn, is een Christelijke  
gedachte. Zeker, het humanisme heeft ook geprop-  
geerd het: alle menschen zijn broeders, maar zonder  
daarvoor een wezenlijken grondslag te kunnen geven.  
In de oudheid zijn twee volken, reeds omdat ze twee  
zijn, elkanders vijanden. Dat dit anders is geworden is  
de vrucht van het Christendom. Het is de zonde der  
Christenen, dat vaak zooveel ontrouw in het spel was  
en daarvan maakt men hen niet zonder reden een  
verwijt. Maar het ligt in den aard der zaak, dat die  
Christenen van een humanistische, om niet te zeggen  
socialistische, vredesbeweging weinig verwachtten.

F. W. G.

## BOEKBESPREKING.

C. van Dijk, Med. et Philos. Doctor. „De  
wijsbegeerte een rem voor de wetenschap.“  
Baarn. — Hollandia-Drukkerij.

Indien er ooit papier verkooft is, dan is het geschied  
toen deze brochure werd gedrukt.

Of — er is een andere mogelijkheid: indien deze  
eenv. iets beteekent, dan is het, wijl deze brochure  
is verschenen.

Deze uitgaaf is een wereldschokkende gebeurtenis,  
of ze is niets.

Wanneer een schrijver onder zijn naam de wijsche-  
titalatuur vermeldt doet, gelijk, naar het origineel,  
die hierboven werd omschreven, dan hebben we te  
doen met een wetenschappelijke graad, die geheel  
eenig is op de wereld, en dan geeft deze bijvoeging  
reden om alle aandacht te wijden aan het geschrift.  
Of het is geen bizonders, die heele titel — en dan moet  
men den schrijver ervan verdienen, dat hij door een  
schitterend fabrieksmerk zijn waardeloos product wij  
aanbevelen.

Of wel, dat hij, zooals sommige maatschappijen, door  
naam-geklank de holheid van zijn (geestelijke) heurs en  
de voosheid van zijn onrijpe vruchten wil verbergen.

Dit geschrift is een gebeurtenis in elk opzicht —  
of het is nihil.

Oordeel zelf: de man beweert (hij bewijst niets; —  
maar profeten en zij die zich er voor uitgeven beweren  
alleen maar; — die behoeven niets te bewijzen), de man  
heweert dan, dat we wetenschappelijk in het moeras  
zitten. Dat komt — van de wijsbegeerte. In 26 bladzijden  
wordt dat bewezen — pardon, beweerd. Hij geeft een  
geschiedenis van de wijsbegeerte; in vier bladzijden.  
Hij geeft een overzicht van de wijsbegeerte; daarbij  
de geweldige problemen behandelend. Het raadsel van  
het leven wordt verklaard in één en een derde pagina.  
Zooals elke filosoof, heeft hij de meeste moeite met de  
kenleer: twaalf bladzijden! de verhoudingen zijn zoo

slecht niet... Een moraal van ruim zes pagina's is  
voldoende. En door alles heen loopt de draad: de wijs-  
begeerte is het zwarte schaap, dat alle wetenschappen  
naar den afgrond leidt.

En nu zijn er wel menschen, die van het doen van  
den schrijver niets moeten hebben; maar dan is hun  
werk altijd: verdachtmaking. Het materialisme is ver-  
draagzaam; maar „nog tegenwoordig is het in ortho-  
doxe plaatsjes van ons landje gevaarlijk — vrij uit te  
spreken, tenzij men financieel onafhankelijk is en zich  
niet stoort aan het gebrul der godsdienstdiscipelen“.

Welnu, laat dan zoo'n godsdienst-discipel even het  
genoegen te brallen.

Ons oordeel is dit: deze man weet weinig van wijs-  
begeerte. Hij weet niets van godsdienst. Hij is niet op  
de hoogte van de hedendaagsche wetenschap.

Deze brochure is minder dan een mislukking.  
Want een mislukking is nog datgene, wat juist be-  
doeld was. En iets dat mislukt, had, bij juister opzet,  
ook kunnen gelukken.

Maar wat de schrijver bedoelt is te bewijzen dat de  
cirkel vierkant is.

Gebreuk aan wijsbegeerte is de grootste rem voor de  
wetenschap. Ook voor zijn wetenschap.

En daarom loopt het wagentje van dezen Med. et  
Philos. Doctor niet.

Maar het steekt in de modder. In de modder van een  
verouderd en Gode-vijandig materialisme.

Deze brochure is nihil.

J. W.

Dr. H. Th. Obbink, „Op Bijbelschen Bo-  
dem“. Egypte—Palestina, Syrië.  
Amsterdam — H. J. Paris, 1924.

Te aankondiging van dit boek komt wel wat laat,  
wanneer men bedenkt, dat het mij toegezonden werd  
ter vernedding in wijlen de kroniek van dit blad.  
Gaarne zou ik de uitvaart van mijn kroniek hebben  
opgesierd met dit mooie boek; maar het kon niet,  
want het kwam aan, juist op het oogenblik, dat mijn  
laatste kroniek verscheenen was. Dit ter verontschul-  
diging.

Het boek van Prof. Obbink heeft voor wie den Bijbel  
lieft reeds vanzelf de bekoring van elk geschrift,  
dat tracht, ons rond te leiden op bijbelschen bodem.  
Wanneer Prof. Obbink de rol van den gids op zich  
neemt, dan is zijn bedoeling niet, allerlei gegevens te  
verzamelen, die over bepaalde bijbelperiodes licht kun-  
nen doen opgaan; een methode, die altijd iets heeft  
dat meer halfslachtig dan tweestachtig is; maar dan  
gaat hij rond in het land zelf, dat hij bezoekt en  
dan komt wel vanzelf, als het land van den Bijbel  
voor u opengaat, de bijbel van het land dichter naar  
u toe. Daarin zou ik dan ook de groote verdienste van  
dit fraai uitgevoerde werk, met z'n fraaie illustraties  
en duidelijke druk, willen zien. Prof. Obbink heeft  
van zijn reis niet een vermoedend dagboek gegeven,  
maar een reeks van opstellen eraan vastgeknoopt, die  
ten deele onderwerpen raken (b.v. het zeer interessante  
hoofdstuk over „De Ketterkoning“), welke desnoods  
ook zouden te behandelen zijn door een wijze, die  
noot uit het Westen naar het Oosten gekomen was,  
gelijk met de meeste wijzen in het Westen deden  
het geval is. Maar nu Prof. Obbink zelf geweest is  
in de streken, waarvan zijn boek en de Bijbel spreekt,  
gaat alles voor hem leven; en de verdienste van den  
auteur is, dat hij den lezer kan doen zien, wat  
hij zelf zag. De verschillende passages in het boek,  
waarin min of meer de stijl van het reisericht  
waard wordt, zijn niemens kronikerig dor en — ze  
hebben niets van het egocentrische, dat anders reis-  
verhalen zoo grof maken kan. Het heele werk houdt  
van begin tot eind vast. Voor wie preken moet kan  
het boek, zelfs zonder tekstregister, uitnemend dienst  
bewijzen; ik spreek uit ervaring van de Adventsdagen.

Het theologisch standpunt van den schrijver is het  
onze niet, naar ieder weet. Vanzelf spreekt, dat dit  
verschil tusschen hem en ons ook wel eens aan den  
dag treedt. Maar soms is het verschil alleen hierin  
naar buiten gekomen, dat Prof. Obbink „fraglich“ steld,  
wat wij van te voren al met zekerheid meenen te  
mogen constateeren. Ik denk b.v. aan de kwestie van de  
meerdere of mindere afhankelijkheid van Israëls religie  
ten aanzien van die van Egypte. Zoo zijn er meer  
kleinigheden, waarin de auteur iemand blijkt te zijn, die  
op ander standpunt staat tegenover de idee der open-  
baring, dan het onze. Hoofdzak is evenwel, dat het  
boek voor ieder, die den bodem wil betreden, waarop  
de bijbel ons plaatst, groote waarde heeft. De be-  
studeering van landen en volken van den bijbel heeft  
ons reeds zoo heel veel geleerd; en Prof. Obbink  
met zijn klare voorstelling en onderhoudenden schrijf-  
trant heeft wel niet opzettelijk voor dit veld van onder-  
zoek de litteratuur willen uitbreiden, maar het mooie  
is dan ook, dat juist in zijn onopzettelijkheid zijn reis-  
verhaal ons op dit terrein een groote aanwinst be-  
zorgt. Ook over Tuf-Anch-Amon geeft de auteur mooie  
dingen. Maar vooral zijn toelichtingen omtrent meer  
direct bijbelsche figuren en machten geven het boek  
zijn waarde, om nog te zwijgen van losse opmer-  
kingen, die door het heele werk heen gevlechten zijn  
en vaak treffende gezichtspunten openen; ik denk o.m.  
aan de vergelijking tusschen Ichmaton en Paulus' preek-  
methode.

K. S.

Harold Bell Wright, „De Wedergehoorte  
van Brian Kent“. Vertaling van J. P. v.  
Wesseling—Van Rossum. Voorwoord van B.  
ter Haar Romeny.

's Gravenhage. — F. Luyten.

Blijkens het „Voorwoord“ bedoelen zij, die dit pro-  
duct uit den vreemde naar ons land importeerden,  
een pleidooi te voeren voor die warme liefde, die uit  
een gebroken en vertrappt menschenleven iets goeds  
en groots weet te maken. In het „Voorwoord“ spreekt  
de inleider althans van de liefde, die uit God is en  
in Christus gekend wordt. Nu zou het een klein  
kunstje zijn, het boek af te maken met de opmerking,  
dat — als ik me wel herinner — de naam van Chris-